

Egons Dombrovskis: “GRIBU, LAI MAN IR INTERESANTI”

“Man nepatīk konfliktsituācijas,” saka Egons Dombrovskis. “Radoši strīdi ir pavisam cita lieta. Personīgas ambīcijas, pārākuma lietas – nē. Nav vēlmes piesārņot sevi.”

EGONA ZĪVERTA FOTO

✎ Linda Kilevica, “Kurzemes Vārds”

Liepājas teātra aktieris EGONS DOMBROVSKIS martā ar vairāku izrāžu parādi nosvinējis savu piecdesmito jubileju. Viņš spēlējis uz Dailes, Jaunā Rīgas teātra un citām skatuvēm, iemiesojis filmu un seriālu varoņus. Nominēts, apbalvots, plūcis laurus skatītāju balsojumos Liepājā un Latvijā, taču nevēlas, lai viņu sauktu par slavenu. Viņa moto teātra mājaslapā ir no aktiera iemīļotās filmas “Gredzenu pavēlnieks”: “Mums šai dzīvē ir tikai viens uzdevums – izdomāt, ko iesākt ar laiku, kas mums ir dots.”

– Kurā brīdī saprati, ka laiks ir ļoti svarīgs?

– Ar meitas pieaugšanu arī es sāku pieaugt. Viņai būs desmit gadu. Tiklīdz es sāku vairāk laika pavadīt ar viņu kopā, tā sapratu, ka man ļoti patīk šis laiks un vajag to izmantot lietderīgi.

– Ko vēl tev meita iemācījusi?

– Arī būt godīgākam pret sevi. Saskaņoties ar lietām, kas nav tik labas, mēģināt būt pozitīvam un dot bērnam labāko, kas manī ir. Tāpēc vajadzēja paskatīties sevi – kas man patīk, kas nepatīk, atbilst un neatbilst.

– Uztaisīji inventarizāciju?

– Dabiskā veidā viss notika, es neko racionāli neizdomāju. Bet mēs taču runāsim par teātri, vai ne?

– Tu nodali sevi no teātra?

– Ir teātra dzīve, un ir tā otra dzīve.

Kad esmu iestudējuma procesā, atrodos Liepājā un mans laiks aiziet teātrim. Tad man sanāk apzagt meitu un citus cilvēkus, jo nodarbojos tikai ar teātri.

– Tas izskaidro, kāpēc dzīvo Pļaviņās? Lai varētu nodalīt abus laikus?

– Jau 18 gadus esmu tur. Katra vieta ir ar savu nozīmi. Kādreiz laiks teātri bija tik piesātināts, ka mans hobijs bija darbs.

Vajag arī kaut ko citu, jo teātris tomēr nav viss. Vajag atvilkt elpu no teātra un vajag atvilkt elpu no realitātes. Tā teātris palīdz dzīvei un dzīve – teātrim.

– Jaunībā parasti ir citādi.

– Jā, tad ir tikai un vienīgi teātris.

Tāpat kā katrs iestudējums liekas pats galvenais un ir jāizdara labi. Kā reiz teica režisors Rolands Atkočūns – tieciesz uz neiespējamo, sasniegsi maksimālo. Mēs tā arī darām.

– Minēji, ka racionāli neizdomā lietas. Esi aktieris, kurš jūt, nevis domā?

– Jā, es vairāk esmu intuitīvais aktieris. Oļģerts Kroders ir teicis – ai, tev to nespārst, bet dari, tu pareizi spēlē!

– Tavs ceļš ir doties uz skatuves un darīt tā, kā tai brīdī jūti?

– Tā arī gluži nav. Tam ir divi mēneši, kuru laikā visi kopā veidojam izrādi. Mūsu boss ir režisors, un darām tā, kā lugai, izrādei ir labāk, kā viņam iecerēts. Pielāgojamies un papildinām. Vairāk jau jāpielāgojas. Aktiera profesijā esam ļoti atkarīgi. Šai gadījumā tā kā orķestri – ir viens diriģents. Mēs esam instrumenti un kopā veidojam vienu dziesmu. Jau studiju laikā pedagogi teica, ka tu pats esi instruments. Orķestrants ieliek savu sirdi, piemēram, caur vijoli, bet es esmu tikai un vienīgi es pats. Ja instruments sāk mazliet nolietoties, tas ir jāuzskaņo. Ir vajadzīgas lietas, kas attīsta. Ja paliec uz vietas, neatīsties, tad paliek mazāk ko teikt. Šajā laikā jau dzīve ir tāda, ka katru dienu nāk tik daudz jauna, ka nespēju to pārvārtīt.

– Kā tu sevi attīsti?

– Fantazēju. Ja fantāziju var realizēt, tad ir pavisam labi. Savos garajos pārtraucienos ar mašīnu varu izdomāt visu ko. Kādreiz negribas domāt, gribas atslēgt smadzenes.

– Ja par daudz domā, tad attālinās no intuitīvās jušanas?

– Esmu jau tajā vecumā, kad, kā smeļamies, varu citēt tik daudzus varoņus, ka

no domām var nogurt. Vajag atpūties. Tagad ir tik ātrs laiks, ka jāizvērtē, ko gribu un ko negribu, ko ņemu un ko neņem.

– No kuras puses ej klāt saviem varoņiem, lai izjustu? Lai ko būtu iecerējis režisors, uz skatuves esi tu.

– Visos cilvēkos ir visas īpašības un sajūtas. Ar to esam cilvēki, ka mūsos ir ļoti daudz emociju. Esmu emocionālais aktieris, kaut gan arvien vairāk prātu varu pieslēgt klāt. Pieredze un bagāža arī ir. Caur savu prizmu ejot, atliek vienkārši domāt – kā būtu, ja būtu. Tāpēc visam var pielikt klāt fantāziju. Man ir interesanti piedalīties formas izrādēs, kur ir sarežģītāk, jo formu vajag atrast un padarīt ticamu.

– Mūsu sarunas laikā uz teātra bufeti nāk tavi jaunie kolēģi. Tu esi piedzīvojis jau vairākas reizes, kad teātri ieplūst jaunas asinis. Kā tajos brīžos jūties?

– Ļoti forši. Viņi ienes jaunas dvesmas. Jaunība, maksimalisms, milzīga atdeve. Tā ir cita paaudze, man ļoti patīk viņu skatījums, kas ir tik atklāts, viņi lielām acīm visu tver. Ir degsmes pierādīt un maksimāli labi izdarīt. Arī skatītāju pieplūdums, es ceru, būs lielāks, nāks cita paaudze. Jādod arī jaunajiem galvenās lomas spēlēt, režisoriem jādomā, kādu materiālu atrast.

– Ja viņi citādi redz pasauli, vai iestudēšanas procesā parādās viedokļu sadursmes?

– Īsti ne. Viņus interesanti vērot no malas. Tāpat bija, kad ienāca Klaipēdas kurss. Tehnoloģijas ļoti iezagušas visu mūsu dzīvē. Agrāk mēs savā starpā vairāk runājāmies. Tagad mēs runājāmies, bet arī visi savos telefonos skatās. Sevišķi tagad, kad aktuālas ir lietas, kas nav patīkamas, liela traģēdija.

– Daļa režisoru, kas diriģē, arī ir jaunāka paaudze par tevi. Kā veido kopēju skatījumu ar viņiem?

– Tad man jāpadomā, kurš ir tādas ļoti jaunākas paaudzes. Elmāru Senņkovu

galīgi nejutu kā jaunāku. Man viņš patīk tāpēc, ka ir hulīgāns. Arī ļoti atvērts. Man patīk, ja cilvēkos ir pozitīvisms. Arī Lauru Grozu neizjūtu kā citu paaudzi, varbūt viņa izjūt, ka esmu iestagnējis un vecāks. Viestura Meikšāna “Dēmons” man ir viens no visharmoniskākajiem iestudējumiem, kāds jebkad bijis, tas deva mieru. Man savos piecdesmit gados, ja uz skatuves izplosies, tad dzīvē gribas mieru, dalīt ar citiem prieku. Ja nāk ar negatīvu lādiņu, tad lai ņem citu aktieri. Kāpēc es joprojām vēl Liepājas teātri strādāju, nebūdam liepājnieks? Tāpēc, ka šeit ir ļoti forša atmosfēra.

– Vai citi teātri tevi mēģinājuši dabūt kā labu un populāru aktieri?

– Šitos visus epitetus izmetam ārā. Dabūt ne, bet esmu atvērts projektiem. Man ir bijusi inventarizācija, kā tu teici. Vairs negribu konveijerā piedalīties. Negribu trīs gabalus pēc kārtas, man nemaksā tādu naudu, lai strādātu fabrikā.

– Ko tu vēl gribi un vēlies?

– Esmu ceļā. Vairākkārt esmu gribējis uztaisīt distanci, aiziet uz ārstatu, bet vienmēr kāds piedāvājums bijis – o, jā, šis man šķiet interesanti! Tā bijis ar “1984”, ar “Ziloņcilvēku”, “Dēmonu”. Vai Dievs, vai liktenis iespējē klāt. Ir arī pārejoši starposmi, kuros izbaudu laiku ar teātri. Vajag baudīt, pieslēgt sirdi klāt. Ja esmu parakstījies, tad esmu. Ja piedāvā labu seriālu vai filmu, tas atkal ir kaut kas jauns, notiek enerģijas apmaiņa ar kolēģiem no citiem teātriem, ar kino cilvēkiem. Varu citēt Jurčiku no “Hananas” – es gribu, lai man ir interesanti.

– Ko karš maina tevi kā māksliniekā?

– Paša pirmsākumā bija baigi grūti kāpt uz skatuves. Komēdiju spēlēt bija grūti. Zinot, ka citur dzīvē ir tieksme iznīcināts tas, ko gadiem cilvēki taisījuši. Tagad “Karam nē” skan pavisam citādi, nekā kad to teica padomju laikā. Vienkārši jākoncentrējas. Ir patīkami, ka pēc izrādes cilvēki saka, ka bijis labi pusotru stundu nedomāt par šīm likstām. Dievs dos, lai ātrāk viss beigtos. Pats esmu pacifists, esmu pret psiholoģisko un fizisko vardarbību.

– Cilvēki pašlaik uzdod jautājumus – kā, kāpēc? Tos pašus, ko aktieri vienmēr uzdod, lai izprastu savus varoņus. Kā tu domā – kāpēc tā varēja notikt?

– Ir paradīze, un ir elle. Ir ļaunais, un ir labais. Ir jābūt ļaunajam, lai mēs redzētu labo. Bet katrā gadījumā – ne par tādu cenu. Vajag kultivēt pozitīvo. Līdz pat karam cilvēkos bija ļoti liela agresija. Kādā brīdī tā laužas ārā.

– Vai jaunākā izrāde “Vairāk par dzīvi/Teātris” ir arī par tevi?

– Viss ir pazīstams, absolūti nekā sveša tur nav. ■

Dāsni un patriotiski

Daiga Bitinieca, "Kurzemnieks"

Sarīkot piemiņas izstādi Kuldīgā savam onkulim, ASV viņšaulē aizgājušajam gleznotājam Kārlim Grūbem viņa māsa Ansis Grūbe bija apņēmies jau sen. 1992. gada augustā, Kārlim vēl dzīvam esot, intervijā "Kurzemniekam" radnieks bija izteicis ieceru – sarīkot Kuldīgā onkuļa pēdējo gleznu izstādi, kas viņa daiļradei būtu kā loģisks noslēgums. Nu tas ir izdevies, un gleznotāja 120. dzimšanas gadā Kuldīgas novada muzejā līdz pat 3. aprīlim apskatāma viņa ceturtā personālizstāde.

K. Grūbe dzimis Valkas apriņķa Ēveles pagastā, Strenčos, ģimenē, kurā auga seši bērni, kas visi ieguva labu izglītību. Gadu pēc Latvijas Mākslas akadēmijas absolvēšanas, kur studējis profesora Tilberga figurālajā meistardarbnīcā, K. Grūbe strādājis Rīgā, bet tad mācīt zīmēšanu divus uz Kuldīgas Valsts ģimnāziju, kur vecākā māsa Aija jau bija sākusi strādāt par angļu valodas skolotāju. Tur arī 1934. gadā notikusi jaunā gleznotāja pirmā izstāde – ģimnāzijas torēzējās telpās Kalna ielā 19.

Ap 80 gleznās eļļas tehnikā bijušas redzamas Kuldīgas šaurās ieliņas, Alekšupīte, Ventas rumba utt. K. Grūbe ir arī tagadējās V. Plūdoņa Kuldīgas vidusskolas karoga autors. Otrā izstādē 1972. gadā sarīkota ASV, bet trešā – Mencendorfa namā Rīgā 2019. gadā. Mūžībā mākslinieks aizgājis ASV 1998. gadā.

DIPLOMDARBA STĀSTS

K. Grūbe absolvējis Mākslas akadēmiju 1930. gadā ar darbu "Svinīgais solījums". Diplomdarbs bija patriotiska sīzeta glezna, kurā atainota militārā zvēresta nodošana. Centrā novietots ar baltu pārklāju segts galds, pie tā jauns kareivis, kurš, vienā rokā satvēris karogu, paraksta svinīgo zvērestu. Priekšplānā, ar muguru pret skatītājiem, stāv armijas kapelāns, apkārt stingrās ierindās – kareivji. Kompozīcija atveidota iztēlotā telpā – jūrmalas kāpās, kas ļauj ar tumši mākoņaino debesu vāliem gleznai piešķirt dramātisku noskaņu. Darbu iegādājās Kara ministrija armijas Virsnieku kluba reprezentācijas telpu izdaiļošanai, un tur glezna atradās līdz pat padomju okupācijai, kad tika iznīcināta. Bet labi, ka diplomdarba fiksācija bija saglabājusies Latvijas Mākslas akadēmijas arhīvā, attēli bijuši publicēti arī pirmsskara presē, tāpat saglabājusies daži uzmetumi. Tas viss ļāva restauratorei Līgai Jansonei gleznu rekonstruēt, radot ticamu iespaidu par zudušo mākslas darbu. Un nu to var skatīt arī Kuldīgas novada muzejā.

K. Grūbes gleznas ir akadēmiskā reālistma tradīcijās, norādījis mākslas zinātnieks Guntis Švitiņš, kurš pētījis gleznotāja daiļradi. Izstādē muzejā aplūkojamās ainavas, figurāli gleznojumi, etnogrāfiska rakstura darbi, portreti. Bijuši arī pasūtījuma darbi

Izstādes atklāšana Kuldīgas novada muzejā – vidū Ansis Grūbe kopā ar muzeja direktoru Eduardu Dambergu un muzeja mākslinieci Antru Meiki.

Kuldīgas muzejā, gatavojot izstādi. Pa kreisi – māksliniece Līga Jansone, kas izveidojusi gleznu atdarinājumus, pa labi – izstādes kuratore Liene Zotova.

ANŠA GRŪBES FOTO

– Kārļa Ulmaņa, Viļa Plūdoņa, Friča Bārdas portrets. Diemžēl arī tie gājuši bojā, un izstādē ir atdarinājumi, kuru autore arī ir māksliniece L. Jansone. K. Ulmaņa portretu mākslinieka māsa dēls atdāvinājis Kuldīgas novada muzejam.

KULDĪGAS LAIKS UN BĒGLU GAITAS

Kuldīgas Valsts ģimnāzijā gleznotājs mācījis zīmēšanu un mākslas vēsturi, vēlāk arī rokdarbus un tehnisko rasēšanu. Vadījis mākslas studiju, pasniedzis privatstundas. K. Grūbe uzzīmējis arī metu Kuldīgas Valsts ģimnāzijas karogam, ko skolai toreiz dāvināja 14. Kuldīgas aizsargu pulks.

Kāpēc Latvijā par Kārli Grūbi zināms tik maz? Arī uz to mākslas zinātniekam Guntim Švitiņam ir atbilde. Proti, 1940. gada 14. jūnijā Grūbe Kuldīgas Valsts ģimnāzijai svinīgā pasākumā esot uzdāvinājis Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa un dzejnieka Viļa Plūdoņa portretus. Šis arī esot iemesls, kāpēc

padomju okupācijas laikā Grūbi sāka represēt un viņa darbus – likvidēt.

Šis izstādes nosaukumu vai devīzi "Atgriešanās Kuldīgā" tās rīkotājs A. Grūbe izvēlējies apzināti – lai arī, kā pastāstīja Ansis, pēc onkuļa pēdējās gribas viņa pelni tika izkaisīti virs Klusā okeāna bezgalīgiem ūdeņiem, Kuldīga viņam bijusi ļoti mīļa. Šajā pilsētā gleznotājs nostrādāja līdz pat 1944. gada septembrim, kad viņam uz mūžu nācās atstāt savu Latviju un doties svešumā, bēgot no sarkanā mēra.

Vispirms bēgļu nometnes Vācijā, tad dzīve Anglijā, jau dzimtenē apgūtajam vācu, krievu un franču valodām pievienojot arī angļu, spāņu, itāļu un grieķu valodu. Tas ļāvis strādāt tulka darbu. Gan dzīvodams Anglijā, gan vēlāk ASV, Grūbe daudz ceļojis, un gūtīe iespaidi pārtapuši gleznās. Tomēr vēstulē savai mātai Laimai gleznotājs rakstījis: "Tomēr arī svešumā es esmu latvietis – visuskaistākā dziesma dzimtenei sirdī skan, lai kur tu ej!"

1958. gadā latvietis pārcēlies uz dzīvi ASV. Tur aktīvi iesaistījies vietējās latviešu kopienas dzīvē, bijis mecenāts, gan ar naudu, gan pats fiziski strādādams, lai taptu Latviešu nams Oregonā.

Un māsa dēls izsaka pieņēmumu, ka, iespējams, mākslinieks Kārlis Grūbe ir vienīgais Latvijas valsts vēsturē, kurš pēc tam, kad viņa tēvu 1919. gada 27. janvārī Valmierā noslepkavoja sarkanā bandī-

Mākslinieks Kārlis Grūbe. Pašportrets. 1957. gads. Audeklis, eļļa.

Māsa Aijas portrets jūrmalā. 1930. gadi.

"Aleksa kanāls Kuldīgā". 1932. gads. Audeklis, eļļa. AMANDAS GUSTOVSKAS FOTO

ti, 17 gadu vecumā brīvprātīgi iestājies jaunveidotajā Latvijas armijā, lai personīgi piedalītos Neatkarības karā. Un garā muža pašā izskaņā Amerikā, Oregonā, Portlandas Latviešu mājā K. Grūbe saņēmis personīgu pateicību no ASV prezidenta Bila Klintonā par ilgo, uzticīgo kalpošanu brīvās, neatkarīgās Latvijas idejai un uzticību brīvās Rietumu pasaules ideāliem. ■

• "Mans onkulis bija ļoti devīgs cilvēks. Lielākais viņa ziedojums, par kuru zināms, ir 10 tūkstoši dolāru. Un es nodomāju – arī es varu ziedot skolai, kurā mans mātes brālis strādājis," saka Ansis Grūbe. Viņa ziedojums 10000 eiro caur pašvaldību nonācis V. Plūdoņa Kuldīgas vidusskolā, un skola to var izlietot pēc saviem ieskatiem, sacīja A. Grūbe. Viņš pats Kuldīgas laikā strādājis kinoteātrī, tagad iznākot reti atbraukt, bet par pilsētu saka – tā ir ar savu pašlepnumu, ar individualitāti.

Cilvēka raksturs jāmeklē krunkās

✍️ Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

ANITAS ZĪVERTES karikatūrās dominē viņas dabas rotaļīgā šķautne un vajadzība māzoties. Tās mums tikpat kā neradīt mākslinieces cianotipijas un citās viņai tuvās vizuālās mākslas tehnikās, Anitas izdomātos Saldus novada Druvas teātra izrāžu tērpos un scenogrāfijās. Viņa uz tikšanās atnāk satraukta – pēc divu gadu māsēdes esot grūti atrast vārdus, lai trāpīgi izteiktos; neejot sabiedrībā, runas spējas patiešām zūd.

– Vai zīmējumos izdevies saglabāt raitu valodu?

– Par laimi – jā, tomēr nav daudz, ko teikt. Māsēdē pietruka iespēju būt klāt emocionālos un estētiskos piedzīvojumos. Rezultātā neuzpildījos, lai ko radošu vispār veidotu. Nesen atgriezies no nedēļu ilgiem kursiem Itālijā. Tie nebija nekāda izklaide, taču radās iespējas zīmēt komiskas situācijas un tēlus – joprojām ir veikla domāšana uz papīra! Šī spēja mūsdienās gan nav aktuāla. Agrāk, ja nebija, ko darīt, bērni burtniecās un klādēs zīmēja visādus ķēmus, vilka līnijas, kombinēja figūras. Mūsdienās tā dara daži, pārējie slidina ekrānus. Man tāda darbība domāšanu neraisa – joprojām vajag rakstīt ar roku.

Neslēpšu, ka kuršos, sanākmēs vai citās situācijās, kurās mana uzmanība aizmaldās, zīmēju humorīgus tēlus – ar zvaniņu kleitām, gariem deguniem, bez matiem... Karikatūra pieļauj pārspīlējumus, un visi mani kursabiedri ir "cietuši".

– Kad sākās interese par šo žanru?

– Neatceros, ka par to būtu speciāli interesējusies, vien atceros, ka pirmie "upuri" bija skolotāji pamatskolas klasēs (mācījos Saldus 1. vidusskolā). Vienu uzzīmēju uz galda, viņš sevi atpazīna... Ik pa laikam pasmaidu, ka man atspēlējās ķinķežņu skribelēšana fizikas stundā – kad skatuves noformējumā esmu izgatavojusi ko tādu, kas gāžas, sasveras, krit... Citu skolotāju ar asu līniju biju uzzīmējusi grāmatā vai burtniecā, kura bija jānodod viņai. Šausminājos par sevi, bet skolotāja priecājās, jo zīmējums patika. Kad viņa sāka strādāt darbā, kas bija saistīts ar ceļu satiksmes noteikumiem, mani uzaicināja komandā par zīmētāju. Liepājas Lietišķajā mākslas vidusskolā bija daudz jāmacās, tāpēc tikai šād un tad uzzīmēju pa kādai muļķībai.

Karikatūras žanrā sevi ievirzīju, arī veidojot apsveikumus draugiem. Portreti nebija perfekti izstrādāti un reāli, drīzāk ašas skices ar atpazīstamiem tēliem, kas "apkrāmēti" ar visvisādiem tipiskiem niekiem. Toreiz man bija aptuveni 20 gadu.

– Vai viegli "apkrāmēt" svešu cilvēku?

– Man patiktu kompaktākas un simboliskākas karikatūras, taču klienti grib, lai aizpildu visas brīvās vietas. Ir labi jāizprasa pasūtītājs, lai saprastu, kādi ir atslēgas vārdi. Reiz bija jāuzzīmē cilvēks, par kuru pasūtītājs pateica tikai to, ka viņš ir enerģisks un vienmēr ar telefonu. Jautāju, lai noskaidrotu ko vairāk, taču reakcija bija tāda, it kā jauktos viņa dzīvē. Bijis arī tā, ka atsūta fotogrāfiju, kurā cilvēkam apaļi vaigi. Skaidrs, ka aiz tiem "aizķeros", taču izrādās, ka cilvēkam tomēr vaigu nav, jo notievējis.

Pazīstamu cilvēku vieglāk zīmēt, jo ātri redzu, vai zīmējums viņam līdzīgs. Starp citu, mēs cits citu redzam atšķirīgi.

Pašportrets.

ANITAS ZĪVERTES ZĪMĒJUMI

Man uzzīmētais tēls šķiet ļoti līdzīgs konkrētajam cilvēkam, bet citam – it nemaz. Un ir cilvēki, kuri zīmēšanai nepadodas. Saņemu fotogrāfiju ar lielisku raksturu,

sajūtu nianšes, taču nekādi to nevaru uzlikt uz papīra...

Kulturizglītības programmā "Latvijas skolas soma" divas reizes cimojos pie

skolēniem. Viņiem atzinās, ka bērnus zīmēt ir visgrūtāk un neinteresantāk, jo viņu sejas neaizķeras nevienas ēnas – āda tik gluda. Cilvēka raksturu meklēju sejas krunkās, man patīk lieli deguni, nošķukuši vaigi... Klientiem nepatīk, ka izceļ viņu fiziskās īpatnības, tāpēc, ja nevaru veidot smieklīgu tēlu, tad vismaz situācijai jābūt tādai. Piemēram, makaronu ēdājam matos jāsasīzē makaroni.

– Tev raksturīgs viegls humors.

– Katram jau šķiet, ka viņam tāds ir... Ārēji nemaz tik priecīga neesmu – smejos iekšēji. Diezgan bieži braucu ar sabiedrisko autobusu. Tur noskatos visvisādas situācijas un tipāžus. Ja papīrs ne vienmēr pa roka, karikatūru vizualizēju domās. Rodas doma – "kā būtu, ja kāds pietu pie tantes ar ļoti pūkaino cepuri un to nocirptu?" – un daudzas līdzīgas. Lai tādas dzimtu, nedrīkst līdz galam pieaugt. Kā 1978. gadā uzņemtā sirreālā komēdijā "Pikaso piedzīvojumi" par Pablo Pikaso dzīvi – gleznotājs visos vecumos valkā īsus, baltus šortus; tie ir simbols viņa nepazaudētajai bērnišķībai.

– Ar prātu ko tādu var izlemt?

– Nezinu, kā, bet man sanācis. Mājās ir visādi skribēji, jo esmu pacietīga novērotāja ar spilgtu iztēli, uz cilvēkiem neskatos tikai no galvas līdz kājām, bet plaši, 180 grādu leņķi. Pirms dažiem gadiem sanatorijas baseinā iedvesmojos karikatūru sērijai. Izfantazēju peldētajās, kuras baseinā it kā veseļojās, bet patiesībā kļācojās un peilēja vīriešus. Katrai sadomāju smieklīgas galvasrotas, ieskaitot no lielveikala plastmasas maisiņa.

Agrāk karikatūras varēju uzreiz izdomāt. Tagad idejas jāpieraksta bločiņā, jo esmu tik plaša informācijas un notikumu laukā, ka visu neparasto nevaru atcerēties. Ar ideju sarakstu atbraucu arī no kursiem Itālijā. Marokā iepazīnos ar itāļu dzejnieku, kas Igaunijā mācīja itāļu valodu. Viņa briļļu kāts bija notīts ar zilu izolācijas lenti, viņš regulāri ēda baltmaizi. Igaunietes dzejniekam skaidroja, ka itāļu valodu mācoties tāpēc, ka itāļu vīrieši ir romantiski kā prinči baltā zirgā. Viņš iesmējies: "Es pēc tāda izskatos?" Ideāls sižets karikatūrai.

– Vai karikatūra ir vienīgais žanrs, kurā centies skatītāju sasmidzināt?

– Esmu Heršela grupas dalībniece (nosaucāmies par godu cianotipijas izgudrotājam Džonam Heršelam). Apsolījāties, ka uz katru izstādi jābūt vismaz vienam jaunam darbam. Maniem pēdējiem ir karikatūras iezīmes. Ašākas līnijas ielaužas arī citās tehnikās, piemēram, pasteli.

Gandrīz visiem grupas dalībniekiem ir pamatdarbs, tāpēc nav daudz laika pievērsties mākslai, turklāt sadzīve "nokauj" radošo garu. Māksliniekus satricināja pandēmija, pēdējās nedēļās – karš Ukrainā. Mums ar daudz ko jātiek galā, lai tiktu skaidrībā, ko vēlamies pateikt publiski. Vēl neesmu sapratusi, no kurām domām kādas kombinācijas veidot.

Liepājas Universitātē mācījos pie Latvijas Mākslas akadēmijas pasniedzējas, mākslas zinātnieces Ingridas Burānes. Viņa mūs, studentus, veda uz izsolēm izraudzīties darbus un pamatot izvēli, pēc tam to komentēja. Viņa lika vispirms katram pašam atbildēt uz jautājumu – "kāpēc māksla man ir vajadzīga?" Neko smalku neizdomāju, jo man māksla vienmēr bijusi pašsaprotama – kā elpošana. ■

"Pašai savi Dziesmu-svētki," tāda ir šīs kovida pandēmijas laikā uzšņāptās skices devīze.

2020. gada augustā komponists Raimonds Pauls no Saldus novada Jaunlutrīņiem pārveda Anitas karikatūru. Viņu patīkami samulsināja Maestro secinājums: "Zīmēt viņa māc."

Kurzemniekiem gribas patrakot

✍️ Agrita Blumberga, "Talsu Vēstis"

Pēc vairāku mēnešu pauzes Talsu novada muzejā atgriezies kultūrizglītojošo programmu cikls "Vakari "Villā Hochheim"". Šoreiz ieskatīties savā ikdienā un iepazīties ar radošo darba procesu ļāva Talsu "Ciparnīcas" keramiķi Diāna Dzelme un Nauris Galviņš. Aprakstot darbu mūsdienu mainīgajā vidē, viņi atzina, ka amatniecībā nekas nav pa jokam – katra lieta, forma un nianse ir pamatota un tai ir sava nozīme.

Nokļūstot izvēles priekšā starp mākslu un amatniecību, talsenieki sastapa keramiķi un keramikas pētnieci Baibu Dumpi, kuras stāsts par amatniecības vēsturi, jēgu un būtību viņus kā praktiskos latviešus ieinteresēja. "Lai ko tu cilvēks darītu, tev jāzina, ko tu gribi pateikt. Kā māksliniecei man ļoti reti ir kaut kas sakāms. Amatniecībā man ir ko teikt. Sekojam līdzī tendencēm, vienlaikus rūpējoties par to, lai nepazustu pamats un, ieraugot mūsu traukus, nerastos doma, ka tie ir radīti Āfrikā. No sevis un latviskā gēna nekur neaizbēgsi," pārdomās dalījās keramiķe. N. Galviņš uzsvēra, ka ietvars ir sekundārs, svarīgāk ir atrast un darīt to, kas sagādā prieku.

"LIKĀS, KA TAS BŪS PAR SMAGU"

Ieskiecējot nokļūšanu līdz keramikai, D. Dzelme atzina, ka viņas gadījumā ceļš vijās viegli un organiski. "Jau bērnībā man ļoti patika trauki. Mammai bija ļoti daudz trauku, un viņa mīlēja uzburt mazus svētkus. Kad mūs kā skolēnus aizveda uz keramikas cehu Jelgavā, man bija skaidrs, ka es to gribēšu. Kad beidzu 8. klasi, Latvijā bija trīs mākslas skolas – Liepājā, Rēzeknē un Rīgā. Vecāki nosprieda, ka Rēzekne ir podniecības citadele, un aizsūtīja mani uz turieni. Skola bija brīnišķīga – mums bija fantastisks kolektīvs un vislabākie skolotāji, kādus var vēlēties. Jau pirmajā kursā sapratu, ka keramiķe nebūšu, likās, ka tas būs par smagu, ka es viena, tāda trausla būtne, to nevarēšu. Tas nes līdzī ļoti smagu, pamatīgu materiālo bāzi – tie ir ceplī, tā ir malka, tā ir elektrība, tas ir māls..."

Beidzot skolu, nonācu Talsos, kur mācīju bērniem veidošanu. Brīdī, kad Talsu pašvaldība izdomāja izveidot piekto kursu un uz mākslas skolu sāka nākt pieaugušie, Nauris pavēstīja, ka viņš grib virpot. Visi pārējie gribēja gleznot. Sākumā centos viņu atrunāt, bet viņš, kā piesēdās pie virpas, tā nebija dabūjams nost. Naurim interese par keramiku bija tik liela, ka viņš sēdēja bibliotēkā un augām dienām kaut ko meklēja. Kad sākām meklēt kopā, kā uz burvju mājienu iepazīnāties ar Baibu Dumpi, Ingridu Žagatu, kas bija mans bērnības apbrīnas objekts, un citiem podniekiem. Viņi mūs ļoti silti uzņēma, izrādīja gatavību mūs mācīt, un tā tas soli pa solim aizgāja," atklāja D. Dzelme.

"ENERĢIJA PLŪST PATI NO SEVIS"

Viesojoties darbnīcā, apmeklētājiem tiek dota iespēja tuvāk iepazīt podnieka

EDGARA LĀČA FOTO

"Vakari "Villā Hochheim"" piedāvā iespēju izzināt dažādas tēmas saistībā ar mūziku, kino, mākslu un citām nozarēm un mājīgā atmosfērā aizvadīt tikšanās ar savas nozares personībām.

"Iedvesmu pārsvarā smeļamies no dabas – tik ļoti gribas visu netveramo un dūmakaino uzlikt uz trauka, bet šis uzdevums joprojām ir neatrisināts," skaidroja Nauris Galviņš un Diāna Dzelme.

darbu, redzēt, kā no vienkāršas māla pikas top dažādi sadzīvē noderīgi trauki, kā arī apskatīt un iegādāties jau gatavus, Talsiem raksturīgus māla traukus. Darbnīcas saimnieki smeļoties atzīst, ka ar reklāmu viņi ir slinki, taču enerģija plūst pati no sevis. "Katrs cilvēks ar sevi, savu darbību, savu izskatu un mājas iekārtojumu nes vēstījumu. Ir sanācis tā, ka mēs abi esam diezgan mierīgi un daudz maz dzīvespriecīgi ļaudis. Ideju par veidošanu un pārdošanu vienuviet guvām no ceļojuma uz Franciju. Nonācām ciematā, mazākā par Talsiem, kur bija 21 podniecība. Piedāvājums nepārklājās, jo katrs taisīja kaut ko citu, vienā no darbnīcām taisīja pīpes, citā – porcelānu, bet vēl citā – ļoti raupjus

darbus. Francijā mēs iemācījāmies, kā tad īsti jāpasniedz keramika. Tīrģus viņiem ir ļoti aizsargāts un pārdomāts – ķīniešu keramiku jūs tur neatradīsiet. Mēs visu, kas mums ir, saliekam uz galdiem un zem galdiem kastēs, bet viņi aizbrauc ar plauktiņiem, skapišiem, abazūriņiem un pārdošanu organizē kā izstādi. Tas bija vērtīgs ieguvums – Francija mums ļoti daudz iemācīja," iespaidos dalījās talsenieki.

Viņi atzina, ka vēsturisku iemeslu dēļ konkurence tuvākajā apkārtnē nav liela. "Savu darbību sākām kā riktīgi ābečnieki – no paša sākuma, no vēlā dzelzs laikmeta līdz 19. gadsimtam un pamazām aizkārpījāmies līdz mūsdienām. Gribējām zināt, kā keramikas attīstības ceļš ir vijies.

Atklājām, ka Talsos ir bijušas trīs podniecības un visiem traukiem, kas šajā pusē gatavoti, nāk ārā kaļķa izsvīdumi. Pieļauju, ka tas ir iemesls, kādēļ keramika šeit neiedzīvojās, kaut arī virpot ar šo mālu ir ļoti patīkami. Pēc Otrā pasaules kara, kad viss bija sagrauts, uzradās keramiķis Jānis Pujāts, kurš devās uz Latgali un mudināja podniekus atjaunot darbnīcas. Pēc tam viņš bija paredzējis doties uz šo pusi, bet drīz vien nomira, un neviens viņa iesākto neturpināja."

NEPERFEKTAIS SKAISTUMS

Kamēr latgaļi koncentrējās uz glazūru un cakām, bet vidzemnieki piekopj askētisku un filigrānu stilu, kas ir brīvs no saktām, ornamentiem un krāsām, kurzemniekiem gribas patrakot. "Kurzei ir raksturīga lielīga keramika un lieli ornamentu. Kurzemnieku keramika līdzinās dabai, kas pie mums ir ļoti žuburaina un robusta. Neperfektais skaistums – ir tur tas ornaments drusku pašķībs, ir tur tā osa ielocījies, ir tā bļoda sašķiebusies, tas nekas... Ja runā par mūsu stilu, ar krāsām neaizraujamies. Izmantojam caurspīdīgo glazūru un divu krāsu mālus – balto un melno. Ar krāsainajām glazūrām nestrādājam – mums ir tikai dabiskie toņi, kas piemīt pašam mālam. Iedvesmu pārsvarā smeļamies no dabas – tik ļoti gribas visu netveramo un dūmakaino uzlikt uz trauka, bet šis uzdevums joprojām ir neatrisināts. Keramika ir kaprīza un cimperlīga," ieskatu radošajā darbībā sniedza Talsu "Ciparnīcas" keramiķi. ■